



Kiusaaminen ja sen ehkäisy varhaiskasvatuksessa

Laura Kirves

9.2.2012

Kestävä kehitys varhaiskasvatuksessa -seminaari



Ohjaavat asiakirjat

- Varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu YK lapsen oikeuksien yleissopimukseen:

Lapsella on oikeus suojaan fyysistä ja psyykkistä väkivaltaa vastaan. Kaikilla lapsilla on samat oikeudet ja he ovat samanarvoisia, eikä ketään saa syrjiä (artikla 2, 19).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kiusaamista ei mainita (VASU)

- turvalliset ihmissuhteet
- toiset huomioonottavien toimintatapojen vahvistaminen
- hyvä ilmapiiri, jossa lapsi voi kokea yhteisöllisyyttä ja osallisuutta



Ohjaavat asiakirjat

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä (629/1998, 29)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet:

- Edellyttävät kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman laatimista myös esiopetukseen.
- Lapsille, heidän huoltajilleen sekä esiopetuksen henkilöstölle tulee antaa tietoa väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän erilaisista ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä ja esiopetuksen toimintatavoista näissä tilanteissa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 24.)



Taustaa

Suomessa pienten lasten väliseen kiusaamiseen ei ole aiemmin kiinnitetty huomiota.

Pienten lasten kiusaamisesta on olemassa vain vähän tutkimustietoa – tarvitaan lisää, jotta tehokkaita toimintatapoja voidaan kehittää.

Sosiaali- ja terveysministeriö rahoitti vuosina 2009 – 2010 hankkeen kiusaamisen ehkäisy alle kouluikäisten lasten parissa ja sen toteuttivat kansalaisjärjestöt (Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Folkhälsan)



Kiusaamisen seuraukset

Tutkimusten mukaan kiusaamisella on pitkäkestoiset ja vakavat seuraukset niin kiusatulle kuin kiusaajallekin (mm. Sourander et al, 2009).

Kiusatuilla: vaikeuksia vertaissuhteissa myös myöhemmin elämässä, itsetunnon alenemista, masentuneisuutta, ahdistusta, itsetuhoisia ajatuksia

Kiusaajat: vaikeuksia vertaissuhteissa myös myöhemmin elämässä, riski jatkaa kiusaamista aikuisena, lisääntynyt riski rikokseen ja muuhun asosiaaliseen käytökseen

Jos kiusaamiseen ei puututa lapsen psyykinen ja fyysinen hyvinvointi vaarantuu

Vaikuttaa koko ryhmään: turvaton ilmapiiri



Kiusaamisen määrittelyä

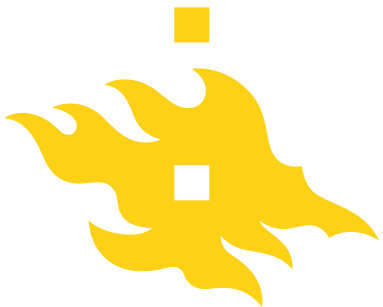
On tärkeää löytää yhteinen ymmärrys kiusaamisen määritelmästä, jotta kiusaamista voidaan ehkäistä ja siihen osataan puuttua.

Tyypillisiä piirteitä:

- Toistuvuus
- Tietoisuus
- Vallan epätasapaino
- Uhrin kyvyttömyys puolustautua
- Ryhmäilmiö

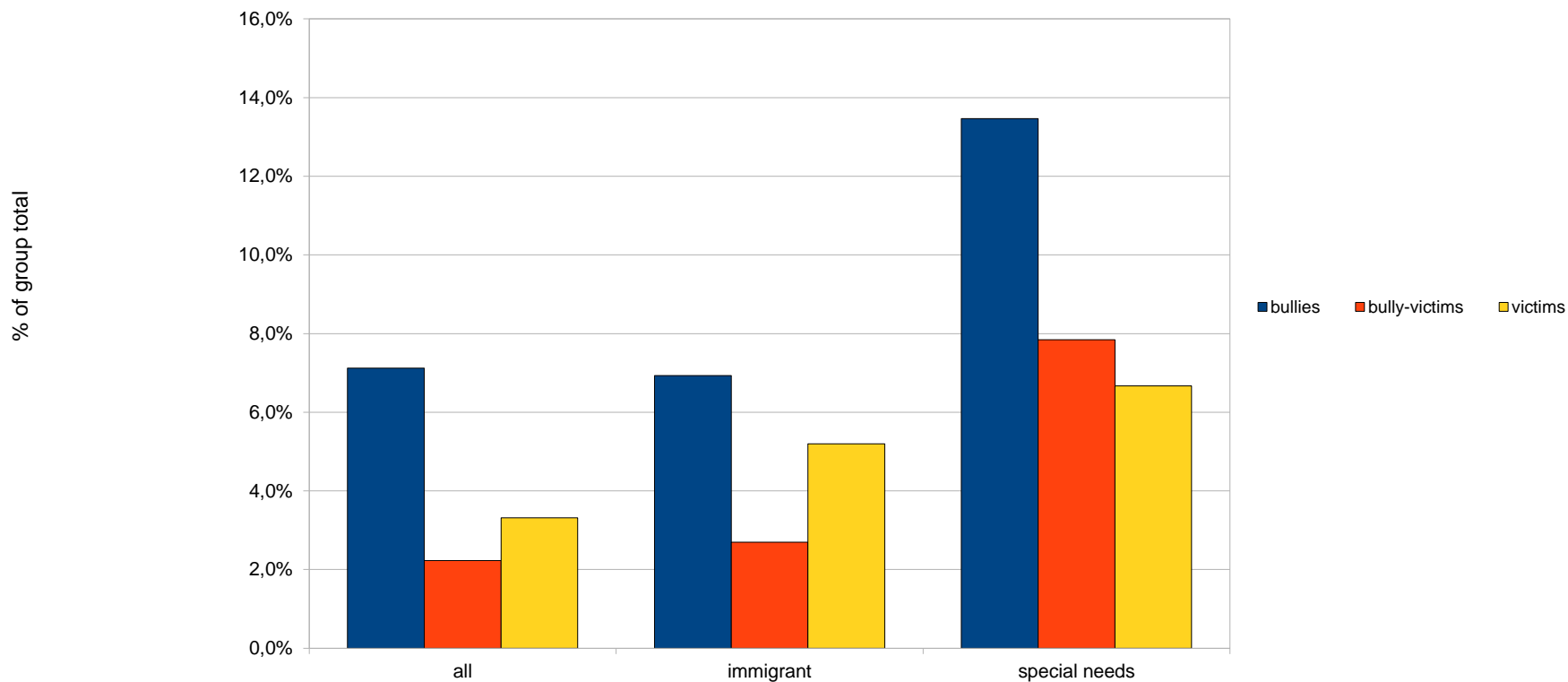
Määrittelyn problematiikka on johtanut Ruotsissa termin ”kränkande behandling” käyttöön (pienen lasten parissa)

Lapsen subjektiivinen kokemus



Kiusaamisen yleisyys 3-6 –vuotiaiden keskuudessa (Kirves 2011)

Bullies and victims by group

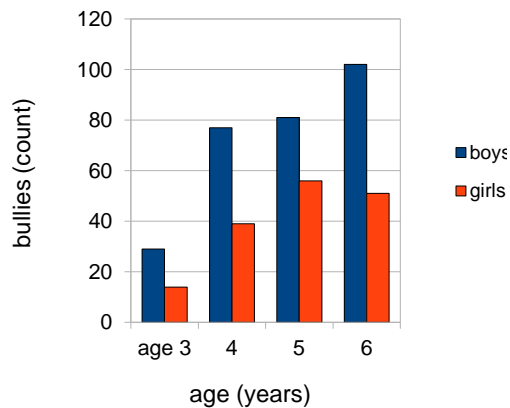




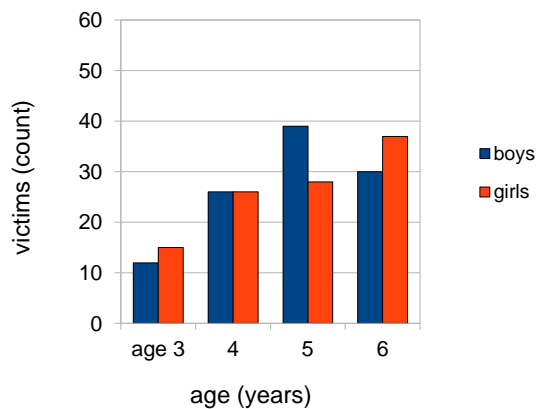
Kiusaamisen yleisyys (Kirves 2011)

| TOTAL | | |
|---------------|------|---------|
| children | 6910 | |
| boys | 3462 | 50,10 % |
| girls | 3440 | 49,80 % |
| immigrants | 1039 | 15,00 % |
| special needs | 765 | 11,10 % |

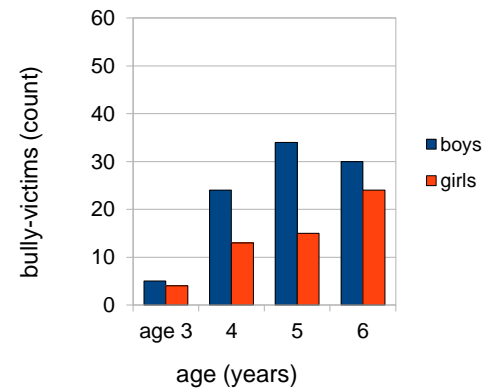
Bullies by age



Victims by age



Bully-victims by age





Kiusaamisen muodot (Kirves & Stoor-Grenner 2010; Kirves 2011)

Fyysinen kiusaaminen (7,5 %)

- Lyöminen
- Potkiminen
- Kamppaaminen
- Esteenä oleminen
- Vaatteiden repiminen
- Nipistely
- Kivien ja hiekan heittäminen
- Leikkien sotkeminen

Sanallinen kiusaaminen (8,2 %)

- Haukkuminen
- Nimittely
- Härnäminen
- Lällättäminen
- Vaatteiden, hiusten ym. kommentointi

Psyykinen kiusaaminen (10,7 %)


- Uhkailu
- Manipulointi
- Kiristäminen
- Ilveily, ilmeily
- Poissulkeminen
- Leikin sääntöjen muuttaminen
- Selän takana puhuminen
- Puhumatta jättäminen



Haastattelut (Kirves & Stoor-Grenner 2010)

- Lapset pystyvät kertomaan ja sanoittamaan mitä kiusaaminen tarkoittaa. Käsite on arkipäiväinen ja tuttu.
- Henkilökunnan ja lasten käsitykset ja kertomukset poikkesivat vain vähän toisistaan
- Näyttäisi olevan hyvin samankaltainen ilmiö kuin koulukiusaaminen
- Vanhemmat epäroivät voivatko pienet lapset kiusata

”Nii, sitte on olemassa sellasta kiristämistä, sellasta, että kiristää, se on sellasta, että kaveri sanoo, että mä en oo sun kaveri, jos sä et tee tota ja tätä, ja se on kiusaamista.” Tyttö 6v.

A close-up photograph of a young child with light brown hair, wearing a dark blue shirt, blowing a dandelion seed head. The child's eyes are closed, and their lips are pursed together. The background is a bright, sunlit outdoor setting with green foliage and a field of dandelions, creating a soft, bokeh effect with many bright, out-of-focus light spots. The overall mood is peaceful and natural.

Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa





Asenteet

Miksi lapsi kiusaa?

- Saavuttaakseen tavoitteensa ja tarkoitusperänsä
- Ei ole muunlaista toimintatapaa
- Se tuottaa mielihyvää
- Tuntee itsensä vahvaksi
- Saavuttaa statusta ryhmässä

Siksi että se on palkitsevaa, ja me annamme sen tapahtua!



Kiusaamisen ehkäisy

- Kiusaamisen ehkäisyyn ja siihen puuttumiseen ei ole olemassa valmista mallia, vaan päivähoitoyksikön on itse ratkaistava, millaiset keinot sillä hetkellä juuri nyt siellä olevien lasten kanssa olisi tehokkaita.
- Kiusaamisen ehkäisy tulisi nähdä osana arjen pedagogiikkaa; laadukasta peruspedagogiikkaa!



Kiusaamisen ehkäisy päiväkodissa

- Tapa- ja moraalikasvatus
- Kasvatuskumppanuus
- Lasten osallisuuden vahvistaminen
- Leikin havainnointi, ohjaaminen ja osallistuminen
- Vertaissuhteiden tukeminen
- Sosiaalisten taitojen tukeminen
- Aggression hallinnan tukeminen
- Tasa-arvokasvatus
- Koulutus ja johtajuus
- Varhaiskasvatuksen suunnitelma



Kiitos!

laura.kirves@helsinki.fi